

منشور اخلاق اسلامی انتخابات

دفتر امور اجتماعی و سیاسی حوزه‌های علمیه

«إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا...»^۱ خداوند به شما فرمان می‌دهد که امانت‌ها را به صاحبانش بدهید!

قال الباقر عليه السلام: «مَنْ أْتَمَنَ غَيْرَ مُؤْتَمَنٍ فَلَا حُجَّةَ لَهُ عَلَى اللَّهِ»^۲ کسی که غیر امین را امین و معتمد شمارد، حجّتی بر خدا ندارد.

مقدمه

جامعیت و در آمیختگی اسلامیت و جمهوریت در نظام مقدس جمهوری اسلامی، ابتکار بزرگ مرد قرن اخیر، حضرت امام خمینی علیه السلام بود که با تدبیر داهیانہ رهبر عظیم‌الشأن انقلاب، آیت‌الله‌العظمی امام خامنه‌ای علیه السلام، تداومی توأم با تعالی و تکامل را تاکنون شاهد بوده‌است و به توفیق الهی آینده‌ای پرفروغ و توفیق را پیش رو دارد.

فراوانی برگزاری انتخابات با تنوع چشم‌گیر آن در این نظام مقدس، گویای احترام و ارزش‌گذاری و نقش بخشیدن حاکمیت به آراء مردم است؛ نقشی که در همه ساحت‌های کلان سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در گستره فراگیر تمامی شئون حاکمیت، تبلور مردم‌سالاری دینی است و نظام اسلامی در زمینه حاکمیت مردمی گویی سبقت را از کشورهای مدعی دموکراسی ربوده‌است.

بنابر فرمایشات مقام معظم رهبری علیه السلام در بیانیه گام دوم «رعایت ارزش‌های اخلاقی و معنوی در تمامی عرصه‌ها، محیط زندگی را حتی با کمبودهای مادی بهشت می‌سازد

۱. نساء: ۵۸.

۲. محمد بن یعقوب کلینی؛ الکافی؛ ج ۵، ص ۲۹۹.

و نبودن آن حتی با برخورداری مادی، جهنم می‌آفریند.^۱ برگزاری انتخابات در چهار دهه گذشته در ایران اسلامی گرچه شاهد موفقیت‌های چشمگیر بوده، اما متأسفانه به دلایل گوناگون دارای آسیب‌ها، چالش‌ها، اختلافات، بروز برخوردهای غیراخلاقی و غیراسلامی و احياناً منازعات بوده که غالب آنها محصول بی‌توجهی به ارزش‌ها و بایسته‌های اخلاقی اسلامی انتخابات بوده‌است. تدوین و انتشار منشورهای اخلاقی در عرصه‌های مختلف زندگی بشر، از راهکارهای مؤثر ترویج اخلاق و نهادینه سازی عمل به موازین اخلاقی است. مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه با توجه به رسالت اساسی خود در پشتیبانی معنوی از نظام اسلامی، منشور ۱۵ ماده‌ای اخلاقی انتخابات را که برگرفته از فرهنگ فاخر اخلاقی اسلام عزیز می‌باشد با همکاری کلیه نهادهای حوزوی و اساتید برجسته، ارائه می‌نماید.

بنابراین بایسته است همه‌ی آحاد ملت ایران و مسؤولان نهادها و مؤسسات به‌ویژه سازمان‌های مربوط به انتخابات با رعایت مفاد این منشور، از سوءاستفاده دشمنان فرصت طلب پیشگیری نموده و ضمن شرکت حداکثری و دقت و ظرافت در گزینش و تبلیغ کاندیدای اصلح، انتخاباتی اخلاق‌نشان را برای درس‌آموزی همه جوامع بشری به ویژه مدعیان دروغین دموکراسی، در تاریخ ایران اسلامی به ثبت رسانیم. امید است مسؤولان و گروه‌های دخیل در انتخابات، رهنمودهای وحیانی و حیات بخش برگرفته از آیات قرآن کریم را سرلوحه اقدامات و فعالیت‌های خود قرار دهند.

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ إِمَامًا - [فَعَلَيْهِ أَنْ يَبْدَأَ فَلَئِبَدًا بِتَعْلِيمِ نَفْسِهِ قَبْلَ تَعْلِيمِ غَيْرِهِ وَ لِيَكُنْ تَأْدِيبُهُ بِسِيرَتِهِ قَبْلَ تَأْدِيبِهِ بِلِسَانِهِ وَ مُعَلِّمٌ نَفْسِهِ وَ مُؤَدِّبُهَا أَحَقُّ بِالْإِجْلَالِ مِنْ مُعَلِّمِ النَّاسِ وَ مُؤَدِّبِهِمْ»^۲ کسی که خود را رهبر مردم قرار داد، باید پیش از آن که به تعلیم دیگران پردازد، خود را بسازد، و پیش از آن که به گفتار تربیت کند، با کردار تعلیم دهد، زیرا آن کس که خود را تعلیم دهد و ادب کند سزاوارتر به تعظیم است از آن که دیگری را تعلیم دهد و ادب بیاموزد.

۱. بیانیه گام دوم انقلاب.

۲. محمد بن حسین شریف الرضی؛ نهج‌البلاغه؛ ح ۷۳، ص ۴۸۰.

لازم می‌دانیم از همکاری همه نهادهای حوزوی و نمایندگان محترم‌شان که در جلسات متعدد کمیسیون اجتماعی سیاسی حوزه‌های علمیه در تدوین و غنی بخشی این مشور سهم داشته‌اند سپاس‌گزار می‌کنیم مانند: دفتر مقام معظم رهبری در قم، جامعه مدرسین، دفتر شورای نگهبان در قم، حوزه علمیه خواران، دفتر تبلیغات اسلامی، دادسرای ویژه، وزارت اطلاعات و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

بخش اول: اصول و ارزش‌های اخلاقی سیاسی، اجتماعی، عمومی انتخابات

در این بخش به اصول و نکاتی کلیدی و اساسی پرداخته شده است که به صورت کلی شامل تمامی دست‌اندرکاران انتخابات از جمله، مجریان، ناظران، نامزدها، منتخبان، انتخاب‌کنندگان و اصحاب رسانه می‌شود؛ اما در جنبه‌ی رفتاری و عملی، درباره هر یک از این دسته‌های انتخاباتی، به صورت اختصاصی در بخش دوم موارد لازم بیان خواهد شد.

۱- دین محوری و ارزش‌گرایی اسلامی

در جامعه دینی ایران ما، چه اکثریت مسلمان و چه اقلیت‌های دینی به طور عمیق به دین گرایش دارند؛ قرآن کریم رمز دین‌گرایی انسان را فطرت الاهی او معرفی نموده است؛ «فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا»^۱ پیامبران هم طبق بیان امیرمؤمنان علی علیه السلام برای یادآوری آگاهی‌های فطری انسان‌ها آمده‌اند؛ «فَبِعَثِّ فِيهِمْ رُسُلَهُ، وَوَاتَرَ إِلَيْهِمْ أَنْبِيَآئَهُ، لِيَسْتَأْذِنُوهُمْ مِيثَاقَ فِطْرَتِهِ»^۲؛ به جهت همین بیداری فطرت‌هاست که ملت ما طالب حاکمیت خدا و تحقق آموزه‌ها و ارزش‌های الهی هستند. حاکمیت یعنی برنامه‌ریزی و قانون‌گذاری برای زندگی بشر از تولد تا مرگ در همه ابعاد فردی و اجتماعی و ... ، و تنها کسی که شایستگی برای قانونگذاری دارد، فقط خداوند است و بس؛ «إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ»^۳ از این روی مردم رعایت اخلاق دینی و تلاش برای حاکمیت معنویت را ضروری می‌شمارند. این گرایش بستری مناسب

۱. روم: ۳۰.

۲. محمد بن حسین شریف الرضی؛ نهج‌البلاغه؛ خ ۱، ص ۴۳.

۳. انعام: ۵۷.

برای برگزاری انتخاب‌الگو و انتخاب متدین‌ترین افراد است. مقام معظم رهبری علیه‌السلام درباره اهمیت این شاخص فرمودند: «رکن اصلی برای یک نماینده تدین است» (۱۳۸۳/۰۴/۱۳).
 - «بی دینی و بی تقوایی هر جا باشد، انسان را آسیب پذیر می کند. اگر در جای حساس باشد، آسیب پذیری آن بسیار گران تمام خواهد شد.» (۱۳۸۲/۱۱/۲۴)

۲- حضور حداکثری

مقام معظم رهبری علیه‌السلام:

برگزاری پرشور انتخابات و حضور همگانی مردم در پای صندوق‌های رأی، تضمین‌کننده‌ی امنیت کشور خواهد بود زیرا دشمنان از پشتوانه‌ی مردمی نظام بیش از امکانات تسلیحاتی آن هراس دارند. (۱۳۹۸/۱۱/۱۶)

استقرار نظام حاکمیت اسلامی در ایران تحقق‌بخش آرزوی همه شهیدان تاریخ اسلام و ایران اسلامی بلکه تحقق بخش اهداف نهضت عاشورای امام حسین علیه‌السلام و مجاهدات همه ائمه معصومین علیهم‌السلام در ایران است، چراکه امکان اجراء همه احکام اسلامی جز با وجود یک حاکمیت اسلامی وجود ندارد و از آنجایی که این نظام اسلامی دست دول استعماری غربی را از غارت سرزمین اسلامی ایران قطع نموده و زمینه‌های قطع ایادی آنان را از دیگر کشورهای اسلامی جهان فراهم می کند، سران استکبار ساکت ننشسته و همچون گذشته درصد هرگونه توطئه و ضربه برای سرنگونی این حکومت الهی می باشند در این شرایط بحرانی تاریخی دفاع از کیان حاکمیت یک فریضه الهی بلکه از اوجب واجبات بر همه آحاد ملت است. دشمنان کینه‌توز انقلاب اسلامی هر گاه که احتمال شکست نظام اسلامی را دهند، بی‌محابا به آن از ابعاد گوناگون حمله کرده که دهها توطئه آنان در این چهل سال نشانه آن است. اما هر وقت که پشتیبانی قوی ملت از حاکمیت را مشاهده کنند حمله را به مصلحت خویش ندانسته و راه‌های دیگری می‌جویند.

حضور دهها میلیونی ملت ایران در همه انتخابات چهار دهه انقلاب همچون حضور باشکوه در راه‌پیمایی‌های ۲۲ بهمن و روز جهانی قدس موجی از عزت و اقتدار ایران و پشتوانه قوی مردم جمهوری اسلامی و یأس و نومیدی دشمنان را در پی داشته

است. بر این اساس است که بزرگ مرد الهی عالم ربانی و اسوه تقوی و قداست مرحوم آیت‌الله مشکینی تصریح می‌کرد که برای رفتن پای انتخابات وضو بگیرد و برای انجام این فریضه الهی قصد قربت کنید تا رضوان و خشنودی الهی را در برابر این جهاد فی سبیل‌الله بدست آورید.

ملت مسلمان ایران افتخار می‌کند که در راستای اجرای فرمان الهی **(وَ شَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ)**^۱ و تحقق **(وَ أَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ)**^۲ با برگزاری بیشترین تعداد انتخابات و مشارکت عمومی مردم ایران در انتخابات بیش از همه کشورهای مدعی دموکراسی، آرمان حاکمیت ملی و مردم‌سالاری دینی را تحقق بخشیده است. بر این اساس شایسته است برای نگهداری از این مدال جهانی هر یک از آحاد ملت عزیز ایران علاوه بر شرکت حتمی خویش سعی در تشویق و مشارکت دادن دیگران و همگان داشته باشند و تلاش‌های مذبحخانه بوق‌های استکبار جهانی بر شبکه‌ها و فضاها مجازی گروهک‌های ضدانقلاب داخلی و خارجی را نقش بر آب نمایند.

حضور در انتخابات به فرموده حضرت امام علیه السلام، وجوب شرعی دارد؛ «یکی از وظایف مهم شرعی و عقلی ما برای حفظ اسلام و مصالح کشور، حضور در حوزه‌های انتخابیه و رأی دادن به نمایندگان صالح کاردان و مطلع بر اوضاع سیاسی جهان و سایر چیزهایی که کشور به آنها احتیاج دارد، می‌باشد»^۳

حضور هر یک از هموطنان عزیز و حضور بخشیدن به دیگران مصداق دفاع در برابر تهاجم دشمنان است که مورد عنایت خدای متعال است آنجا که فرمود: **«إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَتْهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ»**^۴ در حقیقت خدا دوست دارد کسانی را که در راه او صف در صف چنانکه گویی بنایی ریخته شده از سرب‌باند جهاد می‌کنند.»

همچنین حضور حداکثری از مصادیق مهم بَرّ و تقوای اجتماعی است که خدای

۱. آل عمران: ۳.

۲. شوری: ۳۸.

۳. امام خمینی علیه السلام؛ صحیفه‌ی امام؛ ج ۱۸، ص ۱۵۲.

۴. صف: ۴.

متعال امر به آن فرموده است؛ «تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَى»^۱ طبق بیان علامه طباطبایی رحمته الله «تعاون بر تقوا»^۲ به این معناست که جامعه مسلمین بر تقوا و یا به عبارتی بر ایمان و عمل صالح ناشی از ترس خدا اجتماع کنند، و این همان صلاح و تقوای اجتماعی است.

۳- انتخاب اصلح

مقام معظم رهبری رحمته الله:

آن کسانی که به وسیله‌ی شورای نگهبان صلاحیت آنها اعلام می‌شود، معنایش این است که این از حداقل صلاحیت مورد نیاز برخوردار است. در بین این کسانی که اعلام می‌شوند، افرادی هستند با صلاحیت‌های بالاتر، افرادی هستند در سطح پایین‌تر. هنر ملت ایران و مردم شهرها و حوزه‌های انتخابیه این است که دقت کنند، نگاه کنند، بشناسند اصلح را، بهترین را انتخاب کنند. (۱۳۸۶/۱۰/۱۲)

دقت مردم مؤمن در انتخاب شایسته‌ترین نامزدها، نقش کلیدی در سرنوشت آینده مدیریتی ارشد کشور و ریاست جمهوری و نیز تدوین قوانین و رویکردهای نمایندگان مجلس دارد. تأکیدات امام راحل رحمته الله و رهبر فرزانه انقلاب رحمته الله بر انتخاب شخصیت‌های دارای شاخص ارزشی: مؤمن، انقلابی، با سوابق درخشان دینی، متخصص، شجاع، رنج فقر و محرومیت چشیده، ساده‌زیست و ضد اشرافی‌گری، مدافع طبقات محروم، ضد استثمار و استکبار، معتقد به توانمندی ملت و خودکفایی داخلی، می‌تواند نقشه راه انتخاب نمایندگان صالح برای ملت عزیز ایران باشد. چنان‌که قرآن کریم معیارهای پیشنهادی یکی از دختران حضرت شعیب علیه السلام را برای انتخاب حضرت موسی علیه السلام به عنوان کارگزار صالح، همین عناصر ارزشی توانمندی بر انجام مسؤولیت و امانت‌داری ارزش‌ها معرفی می‌کند. «قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ»^۳ یکی از آن دو دختر (صفورا) گفت: ای پدر این مرد را (که به شجاعت و امانت آراسته است) به خدمت خود اجیر کن که

۱. مانده: ۲.

۲. سید محمدحسین طباطبایی؛ المیزان فی تفسیر القرآن؛ ج ۵، ص ۲۶۶.

۳. قصص: ۲۶.

بہتر کسی کہ باید به خدمت برگزینی کسی است کہ توانا و امین باشد.»
 البتہ چنان کہ مردم باید درصدد شناسایی و انتخاب اصلح باشند، لازم است تا شخصیت‌های توانمند و انقلابی مؤمن کہ ہم صلاحیت لازم را برای تصدی نمایندگان با مدیریت دارند و ہم توان‌مندی‌های و صالح‌تر از دیگران اند قدم به پیش نہادہ و با ثبت نام خویش در بین نامزدها آمادگی خویش را برای خدمت‌گزاری مردم اعلام نمایند. اما متأسفانہ گاہاً شاهد وقوع افراط و تفریط در موضوع کاندیداتوری ہستیم زیرا بسیاری از کسانی کہ خود می‌دانند اصلاً شایستگی و تخصص و توانمندی تصدی مقام ریاست‌جمهوری یا نمایندگی مجلس شورای خبرگان را ندارند اقدام بہ ثبت‌نام نمودہ کہ غالباً محصول انگیزہ‌های مادی مانند کسب ثروت و قدرت و شہرت و ندرتاً محصول جہالت و خودبزرگ‌بینی است. ایشان باید بدانند کہ اگر بر فرض مورد تأیید مراجع قانونی قرار گرفتہ و رأی اکثریت مردم را نیز بہ دلایلی بہ دست آورند درحالی کہ توانمندتر و شایستہ‌تر از آنها در جامعہ وجود دارد طبق حدیث شریف امام صادق علیہ السلام در لیست گمراہان و بدعت‌گذاران ثبت خواهد شد:

عَنِ الْفَضِيلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ علیہ السلام يَقُولُ مَنْ خَرَجَ يَدْعُو النَّاسَ وَفِيهِمْ مَنْ هُوَ
 أَعْلَمُ مِنْهُ فَهُوَ صَالٌّ مُبْتَدِعٌ وَمَنْ ادَّعَى الْإِمَامَةَ وَلَيْسَ بِإِمَامٍ فَهُوَ كَافِرٌ؛^۱ فضیل بن یسار
 گفت از امام صادق علیہ السلام شنیدم فرمود اگر از میان مردم کسی بیاید و خروج کند و
 دعوت بہ طرف خودش نماید و خودش را بعنوان ولی امر معرفی کند در حالی کہ
 در بین آنان شخص اعلم وجود داشته باشد این شخص گمراہ است و بدعتی ایجاد
 کردہ است.

چنان کہ بالعکس در بین حوزویان و دانشگاه‌ها و طیف‌های نخبہ دیگر کشور شخصیت‌های توانمند و مخلص و متخصص و موقری ہستند کہ اصلاً در این گونه میدان‌های انتخاباتی پا نمی‌گذارند، گرچہ با داشتن سوابق مدیریتی موفق کشوری صلاحیت کامل برای ریاست‌جمهوری یا مجتہد متواضع و زمان‌شناسی و محترم کہ توانمندی نقش‌آفرینی کامل را در مجلس خبرگان دارد و یا اشخاصی بہ خاطر دانش

۱. محمد بن حسن حر عاملی؛ وسائل الشیعة؛ ج ۲۸، ص ۳۵۰.

و تخصص و سلامت و عدالت‌طلبی خویش شایستگی قانون‌گذاری در مجلس دارند اما به خاطر آلوده نشدن شخصیتشان به درگیری‌ها و آفت‌های اجتماعی حاصل انتخابات و یا احتمال رای نیاوردن و یا اشتغال به خدمت خدمات بی‌دردسر در مقایسه با آن مدیریت‌های پرمشغله کلان‌انزوا و عزلت را ترجیح داده و میدان را برای ورود ضعیف‌تر آن آماده می‌کند. غافل از آنکه عزلت‌گزینی از مسؤولیت‌های سنگین اجتماعی در جامعه اسلامی در اسلام مذموم است و سیره انبیای الهی عرضه توانمندی خویش بر جامعه و اعلام آمادگی تصدی مدیریت‌های سنگین است چنان‌که حضرت یوسف علیه السلام وقتی شاهد بحران اقتصادی کشاورزی آینده‌کشور مصر شد، خود با صراحت پیشنهاد کرد که وزارت اقتصاد و خزانه‌داری و کشاورزی را به‌عهده بگیرد و برای اثبات لیاقت خویش دو ویژگی (امانت‌داری و دانش و تخصص) خود را بیان کرد و فرمود: «**قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ**»^۱ یوسف به شاه) گفت: در این صورت مرا به خزانه‌داری مملکت منصوب دار که من در حفظ دارایی و مصارف آن دانا و بصیرم.»

۴- حفظ احترام و پرهیز از اهانت، تهمت، غیبت و تحقیر

دین مبین اسلام علاوه بر اینکه کرامت را بر سر همه انسان‌ها نهاده «**وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ**»^۲ و محققا ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم.»

احترام مسلمان و مؤمن را یک واجب تردیدناپذیر دانسته تا جایی که پیامبر بزرگوار اسلام حرمت مؤمن را بزرگ‌تر از حرمت کعبه خانه خدا شمرده و خطاب به کعبه فرمودند:

نَظَرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْكَعْبَةِ فَقَالَ: مَرَحَبًا بِكَ مِنْ بَيْتِي، مَا أَعْظَمَكَ وَمَا أَعْظَمَ حُرْمَتَكَ، وَاللَّهِ إِنْ الْمُؤْمِنَ أَعْظَمَ حُرْمَةً عِنْدَ اللَّهِ مِنْكَ، لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَرَّمَ مِنْكَ وَاحِدَةً وَحَرَّمَ مِنَ الْمُؤْمِنِ ثَلَاثًا: دَمَهُ وَمَالَهُ وَأَنْ يُظَنَّ بِهِ ظَنُّ السَّوِيِّ؛^۳ رسول خدا به کعبه نگاه کردم و خطاب کرد و فرمود آفرین بر تو ای خانه خدا چقدر بزرگی و چه قدر حرمت تو

۱. یوسف: ۵۵.

۲. اسرا: ۷.

۳. محمد محمدی ری شهری؛ گزیده حکمت نامه پیامبر اعظم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ص ۸۹.

عظیم است، سوگند به خدا که حرمت مؤمن از حرمت تو بیشتر است.

کرامت و بزرگواری ذاتی انسان، هدیه الهی نسبت به این مخلوق ویژه است که در شکل ظاهری، نیروی تعقل و تفکر، دارا بودن اراده و اختیار نسبت به پیشرفت خویش، انتخاب خیر از شر و... نمود و بروز یافته است. کرامت انسانی در جای جای قرآن کریم مانند: «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ»^۱ و سیره پیامبر اکرم ﷺ و ائمه اهل بیت ﷺ آنان که مظهر تام و اکمل کرامت، شرافت و بزرگواری هستند، با همه گستره و گوناگونی آن جلوه گر است.

مکتبی که حتی سخن زشت و ناسزا را نسبت به معبودهای مشرکان حرام می‌داند، «وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ»^۲ و به (معبود) کسانی که غیر خدا را می‌خوانند ناسزا نگویند که آنان نیز از روی جهل و دشمنی به خداوند ناسزا می‌گویند»، اجازه نمی‌دهد کسی به یک مسلمان اهانت کند.

تهمت، دروغ، تمسخر، تحقیر یک مسلمان نقل قول‌های ثابت نشده او از گناهان بزرگی است که عذاب‌های آخرتی و آثار نامناسب دنیایی دارد.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّقَابِ بِنِسِ الْأَسْمَاءِ الْفُسُوقِ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ»^۳ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، نباید مردانی مردان دیگر را

به مسخره گیرند، شاید آنان نزد خدا از اینان بهتر باشند، و نباید زنانی زنان دیگر را به مسخره گیرند، شاید آنان نزد خدا از اینان بهتر باشند، و عیوب یکدیگر را فاش نسازید و یکدیگر را با لقب‌ها و عنوان‌های بد یاد نکنید. یاد کردن مردم به بدی پس از ایمان آوردن آنان نارواست، و کسانی که از این گناهان توبه نکنند آنان ستمکارند * ای کسانی که ایمان آوردید از بسیاری از گمان‌ها بپرهیزید، چرا که بعضی گمان‌ها، گناه است.

امام رضا ﷺ در مذمت شخص تهمت زننده می‌فرماید: «فَإِنَّ آيَةَ عَلَىٰ نَفْسِي أَنَّهُ مَنْ»

۱. اسراء: ۷۰.

۲. انعام: ۱۰۸.

۳. حجرات: ۱۱-۱۲.

فَعَلَ ذَلِكَ وَاسْخَطَ وَلِيًّا مِنْ أَوْلِيَائِي دَعَوْتُ اللَّهَ لِيُعَذِّبَهُ؛^۱ من نفرین می‌کنم به کسی که آبروی شیعیان را بریزد. تعهد کردم کسی که آبروی مومنی را بریزد، در دنیا به زندگی نکبتی گرفتار شود، **«وَكَانَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ»**؛ و در آخرت هم جزو زیانکاران باشد. متأسفانه دوره انتخابات زمینه آلوده شدن برخی نامزدها و طرفدارانشان به این رذایل اخلاقی وجود دارد و احیاناً انگیزه شدید طرفداران یک کاندیدا برای حمایت از وی و جدیت برای رای نیوردن رقیب باعث می‌شود که از هر توان و هنر و ابزار برای برگرداندن رای مردم از رقبا استفاده کنند، بر این اساس ممکن است مبلغان یک ستاد انتخاباتی به تجسس و کسب خبر و غیب جویی از زندگی شخصی و خانوادگی و گذشته رقیب (تجسس) و بازگو کردن عیوب واقعی رقیب در غیاب وی نزد دیگران (غیبت) و بازگو کردن عیب‌ها و انتقاداتی که از طریق شایعات مطلع شده و خلاف واقع است (تهمت) و گزارش کلمات و رفتار ثابت نشده و مشکوک در بین مردم (قول بدون علم) و مسخره کردن تحقیر کردن و حتی شخصیت و کوچک نشان دادن شخصیت رقیب نزد مردم (استهزاء) و احیاناً به کار بردن کلمات زشت و ناسزا و بی‌ادبانه و فحاشی (سب) پردازند که همه این رذایل اخلاقی در جای جای آیات قرآن کریم صریحاً منع و تحریم شده است.

متأسفانه گاهی همین اشتباهات در مناظرات تلویزیونی کاندیداها رخ می‌دهد و با ارتکاب این گناهان و رذایل اخلاقی جو آرام جامعه را دچار چالش کرده و احیاناً موجب درگیری‌ها و زدوخوردها و کشتار و ناامنی می‌شوند.

بر این اساس، شایسته است تمامی کاندیداها و فعالان در عرصه تبلیغات انتخاباتی با بازخوانی دستورات اخلاقی اسلام عزیز، آخرت خود را به دنیای دیگران نفروشند و با بهره‌گیری از شیوه‌های مشروع و گفت‌وگوهای دوستانه و عالمانه سیاسی، از گناهان پُرزیان زبانی پرهیز نمایند و گوش جان‌شان نوای آسمانی قرآن را بشنود که **«...إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا»**^۲

حضرت امام خمینی علیه السلام در این زمینه می‌فرماید: «از نمایندگان متوقع است که مراعات

۱. محمد بن محمد مفید؛ الاختصاص؛ ص ۲۴۷.

۲. اسراء: ۳۶.

آداب اسلامی در محاورات بشود؛ که این امر آقایان را بهتر و آسان‌تر به حقیقت می‌رساند.^۱

رهبر معظم انقلاب علیه السلام در این رابطه می‌فرماید:

رعایت تقوا و اخلاق و ادب اسلامی در گفتگوها و مباحثات، از جمله‌ی مسائل مهم و قابل توجه نمایندگان و مجلس محترم است. نمایندگان عزیز باید توجه کنند که هر کار و گفتار آنان، در جامعه منعکس می‌شود و تأثیر سیاسی و اخلاقی ویژه‌ای بر فضای کشور می‌گذارد. (۱۳۷۱/۰۳/۷)

حضرت امام خمینی علیه السلام درباره پرهیز از سخنان مخرب می‌فرماید:

گاهی بعضی نطق‌ها موجب تأسف بسیار و تأثر است؛ و چه بسا که اهانت به یک مسلمان و مؤمن را به حد اعلی می‌کشاند و حیثیات انسان‌ها را لکه‌دار می‌کند؛ و گاهی ارقام و اقلام بسیار از گوشه و کنار اعم از صحیح و فاسد جمع‌آوری می‌کند و با آبروی دولت و اشخاص، بلکه مجلس بازی می‌کند.^۲

۵- روش تبلیغات اثباتی به جای سلبی و تخریب یکدیگر

نامزدهای محترم برای اثبات شایستگی و برتری خویش بهتر است بجای تنقیص رقباء به بیان توانمندی‌ها و طرح برنامه‌های برتر خویش اکتفاء کنند؛ زیرا اسلوب اثباتی تبلیغاتی در آوردگاه انتخابات، توانمندی‌ها و موفقیت‌های سابق شخص را شفاف نموده و رأی دهندگان را به انتخاب اصلح رهنمون می‌سازد و از طرفی دیگر استفاده از هر گونه ابزار ظالمانه برای رسیدن به پیروزی در نهایت موجب شکست و سرافکندگی در برابر مردم و خدای متعال است. در اوائل حکومت امیرالمؤمنین علی علیه السلام عده‌ای آمدند که آقا شما این افرادی که تو جامعه هستید - این متنفذین - یک مقداری ملاحظه‌ی اینها را بکن و سهم بیشتری از بیت‌المال به اینها بده، مخالفت اینها را موجب نشو و دل‌هایشان را جلب کن! حضرت فرمود: «أَتَأْمُرُونِي أَنْ أَطْلُبَ النَّصْرَ بِالْجَوْرِ فِيمَنْ وُلِّيَتْ عَلَيْهِ؟ أَيْبَا بِهِ مِنْ أَمْرٍ مِي كُنَيْدُ تَا بَا سْتَمُ كَرْدُنُ دُرُ حَقِّ كَسَانِي كِه بُرْ أَنَانُ حُكُومَتِ دَارِمُ، پِيروزي بَجُويِم؟ «وَاللَّهِ لَا أَطُورُ بِهِ مَا سَمَرَ سَمِيرًا وَمَا أَمَّ نَجْمٌ فِي السَّمَاءِ نَجْمًا»

۱. امام خمینی علیه السلام؛ صحیفه امام؛ ج ۱۸، ص ۴۶۶.

۲. همان؛ ص ۴۶۸ و ۴۶۹.

به خدا سوگند تا شب و روز می‌آید و می‌رود، و ستاره به دنبال ستاره حرکت می‌کند، دست به چنین کاری نمی‌زنم»^۱

آری در جلسات مناظره و گفتمان انتخاباتی می‌توان به بیان راه‌کارهای پیشنهادی خویش برای حل معضلات کنونی کشور و معرفی توانمندی‌ها و تخصصی‌های خود و سوابق مدیریتی و خدمتی خویش که اخلاقی‌ترین مناظره و مصداق صحیح جدال احسن است.

البته بر مسئولان قانونی برگزاری انتخابات و وزارت کشور و صداوسیما و مسئولان دیگر رسانه‌ها لازم است نظارت و دقت کامل بر روند و سخنرانی‌ها و محتوای مناظرات داشته باشند و ضمن توجیه اولیه و آکید هر سخنران در هنگام مواجه شدن با یک سخن خارج از این ضابطه اخلاق اسلامی سخن او و میکروفنش را قطع کرده تا درس عبرتی برای دیگران گشته و جامعه را به خاطر ضعف مدیریت رسانه دچار مشکلات ننماید.

رهبر معظم انقلاب علیه السلام در این رابطه می‌فرماید:

رعایت تقوا و اخلاق و ادب اسلامی در گفتگوها و مباحثات، از جمله‌ی مسائل مهم و قابل توجه نمایندگان و مجلس محترم است. نمایندگان عزیز باید توجه کنند که هر کار و گفتار آنان، در جامعه منعکس می‌شود و تأثیر سیاسی و اخلاقی ویژه‌ای بر فضای کشور می‌گذارد. (۱۳۷۱/۰۳/۷)

۶- قانون مداری در همه مراحل انتخابات

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، میثاق ملی و شرعی ملت عزیز ایران است. تسلیم بودن در برابر قانون در همه مراحل انتخابات، اعم از تأیید صلاحیت ثبت‌نام‌کنندگان، فعالیت تبلیغات‌های انتخاباتی، پذیرش منتخب اکثریت و پرهیز نامزدهای غیر منتخب و هواداران آنها از مخالفت و جوسازی علیه منتخبین، نشان فرهنگ بالای اسلامی جامعه انقلابی ماست. از آنجا که قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به تأیید ولی فقیه رسیده و مشروعیت دینی پیدا کرده، لازم است همه مؤمنان در برابر قانون - گرچه خلاف نظر شخص آنان باشد - تسلیم باشند. زیرا تنها

۱. محمد بن حسین شریف الرضی؛ نهج‌البلاغه؛ خطبه ۱۲۶، ص ۱۸۳.

راه ثبات و امنیت یک جامعه و نظام، تبعیت عمومی از قانون بوده و مقوله آزادی قانون‌گریزی اقلیت‌ها میدان را برای نقض همه قوانین توسط افراد ناراضی باز خواهد کرد و عامل فروپاشی اعتبار همه قوانین خواهد شد. قرآن کریم بر این اساس اختیار اعمال نظر شخصی مؤمنان را در برابر قوانین و تصمیمات اتخاذ شده خدا و رسولش سلب کرده است. «وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا»^۱ و هیچ مرد و زن مؤمنی را در کاری که خدا و رسول حکم کنند اراده و اختیاری نیست (که رأی خلافی اظهار نمایند) و هر کس نافرمانی خدا و رسول او کند دانسته به گمراهی سختی افتاده است». (پیغمبر زینب دختر عمه‌اش را به زید، غلام آزاد کرده خود تزویج کرد و زینب گفت: من از اشراف قریشم غلامی را به شوهری نپذیرم. این آیه نازل شد و پذیرفت).

رهبر فرزانه انقلاب علیه السلام در این زمینه می‌فرماید:

«کسانی که این قانون اساسی و این ملت و کارها و شعارها و راه و اهدافش را قبول ندارند، نباید به مجلس بیایند.» (۱۳۸۲/۱۰/۱۹)

۷- تبعیت کامل از دستورات رهبری

یکی از نعمت‌های بزرگ الهی به ملت ایران، تحقق و حاکمیت ولایت فقیه است. نعمتی که شیعیان و کل امت اسلامی بیش از هزار سال آرزوی آن را داشتند، چرا که اشراف فقیه جامع‌الشرایط، عامل مصونیت جامعه و نظام از انواع آسیب‌ها است. چنان‌که امام خمینی علیه السلام فرمود: «من به همه ملت، به همه قوای انتظامی، اطمینان می‌دهم که امر دولت اسلامی، اگر با نظارت فقیه و ولایت فقیه باشد، آسیبی بر این مملکت نخواهد وارد شد.»^۲ شایسته است ملت مؤمن و انقلابی در مواجهه با آراء و رویکردهای متفاوت سیاسی در جریان عظیم انتخابات، رهنمودهای ولی فقیه و رهبر فرزانه را معیار سنجش راه صحیح قرار داده و به فرمان خداوند در قرآن نسبت به تبعیت از ولی امر عمل نمایند که فرمود:

۱. احزاب: ۳۶.

۲. امام خمینی علیه السلام؛ صحیفه امام؛ ج ۱۰، ص ۵۸.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا؛^۱

ای اهل ایمان، فرمان خدا و رسول و فرمانداران (از طرف خدا و رسول) که از خود شما هستند اطاعت کنید، پس اگر در چیزی کار به نزاع کشد آن را به حکم خدا و رسول بازگردانید اگر به خدا و روز قیامت ایمان دارید. این کار برای شما بهتر و خوش‌عاقبت‌تر خواهد بود.

اعتقاد به لزوم تبعیت از ولی فقیه یعنی اینکه جاهایی که ولی فقیه جامعه تشخیص می‌دهد که من تشخیص دیگری دارم، تعبداً تبعیت کنم و بگویم او بهتر از من می‌فهمد؛ در زمان امام علی علیه السلام برخی شیعه بودند و همراهی می‌کردند و حضرت را دوست داشتند، اما جایی که خلاف عقیده آنان بود، عمل نمی‌کردند، عبدالله بن عباس پسرعموی حضرت علی علیه السلام یک شخصی دانشمند اسلام‌شناس و علاقمند به حضرت بود وی گه‌گاهی با حضرت بحث می‌کرد و در مسائل اظهار نظر داده و احياناً نظر حضرت را قبول نمی‌کرد حضرت با یک دستور و قانون کلی تکلیف او و دیگران را برای همیشه روشن کردند و به وی فرمودند:

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ وَقَدْ أَشَارَ إِلَيْهِ فِي شَيْءٍ لَمْ يُوَافِقْ رَأْيَهُ: لَكَ أَنْ تُشِيرَ عَلَيَّ وَ أَرَى، فَإِنْ عَصَيْتُكَ فَأَطِئْنِي؛^۲ به عبدالله بن عباس در مورد رأیی که داده بود و موافق

نظرش نبود، فرمود: بر تو است که رأی خود را با من در میان نهی. من در آن می‌نگرم، اگر نپذیرفتم، باید تو از رأی من اطاعت کنی.

در جایی امام علی علیه السلام را به صلح مجبور کردند، حضرت را خانه‌نشین کردند؛ در جریان امام حسن علیه السلام هم همراه ایشان و شیعه بودند اما در جایی صلح را تحمیل کردند. آنها شیعه‌ای بودند که منکر تبعیت از امام معصوم در عمل بودند.

خداوند در قرآن کریم قسم می‌خورد که این‌گونه افراد ایمان قلبی لازم ندارند:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا؛^۳ نه چنین است؛ به پروردگارت سوگند، که ایمان (واقعی)

۱. نساء: ۵۹.

۲. محمد بن حسین شریف الرضی؛ نهج‌البلاغه؛ حکمت ۳۲۱، ص ۵۳۱.

۳. نساء: ۶۵.

نمی آورند مگر زمانی که در مشاجرات و نزاع های خود، تو را داور قرار دهند، و در دل خود هیچ گونه احساس ناراحتی از قضاوت تو نداشته باشند (و در برابر داوری تو) کاملاً تسلیم باشند.

التزام عملی به ولایت فقیه یک اصل است چنانچه امام عزیزمان فرمود: «پشتیبان ولایت فقیه باشید تا به مملکت شما آسیبی نرسد.»

۸- حفظ وحدت ملی در گرو احترام متقابل

حفظ وحدت اسلامی و انسجام ملی، پرهیز از شعارهای تفرقه آمیز مذهبی و قومی، به رسمیت شناختن همه نامزدهای تایید صلاحیت شده نظام، احترام به آراء طیف های جامعه به نامزدهای گوناگون یکی از نشانه های جامعه رشید است، چنان که برچسب زدن به یکدیگر موجب جنگ تبلیغاتی و تنازع رسانه ای و تنش های اجتماعی است که به قول قرآن کریم مستلزم هدر رفتن توان و عمر و سرمایه جامعه است «وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ»^۱ و باید به شدت از آن پرهیز کرد.

امیرالمومنین علی علیه السلام خطر تفرقه را این چنین هشدار می دهند که اگر مسلمانان دست از اتحاد برداشته و از هم گسسته شوند گرگ های درنده جهانی آنها را خواهند درید: «فَإِنَّ يَدَ اللَّهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ، فَإِنَّ الشَّاذَّ مِنَ النَّاسِ لِلشَّيْطَانِ كَمَا أَنَّ الشَّاذَّ مِنَ الْغَنَمِ لِلذَّبِّ»^۲ دست خدا بر سر جماعت است، از تفرقه بپرهیزید، زیرا شخص تکرو، شکار شیطان است همان گونه که گوسفند تکرو، طعمه گرگ است». آن چه از جامعه مؤمن و انقلابی ایران انتظار می رود پرهیز از تشدید اختلافات مذهبی و قومی و حزبی و جناحی و نیز تأکید بر وحدت و همدلی و همکاری ستادهای تبلیغاتی نامزدهای گوناگون با یکدیگر در برگزاری انتخاباتی الگو و اسلامی است که یکی از انتظارات ارواح پاک شهیدان است که برای حاکمیت ارزش های اسلامی و انقلابی جان خویش را تقدیم نمودند.

مقام معظم رهبری علیه السلام در همین رابطه خطاب به نمایندگان مجلس فرمودند: هر گفتار و کرداری در مجلس که به فرسایش نظام و برافروختن چالش های

۱. انفال: ۴۶.

۲. محمد بن حسین شریف الرضی؛ نهج البلاغه؛ ص ۳۱.

جناحی بینجامد؛ همبستگی ملی را سست و دشمن را به نفوذ در صفوف ملت و مسؤولان امیدوار کند؛ مردم را از کارگشائی نمایندگان خود نومید و در راستگویی آنان به تردید افکند؛ بی گمان در سمتی مخالف با وظیفه‌ی نمایندگی است. (۱۳۸۳/۰۳/۶)

۹- حفظ اقتدار و اسرار نظام و پرهیز از سیاه‌نمایی

حفظ سیمای اقتدار نظام اسلامی در داخل و عرصه بین الملل و صیانت از اسرار درونی نظام و پرهیز از بزرگ نمائی کاستی‌ها که منجر به القاء ناکارآمدی نظام و یأس مردم می شود از ضرورت‌های مهم قابل توجه در تبلیغات انتخاباتی است؛ زیرا گاه تأکید بر ناکامی دولت و مجلس و دستگاه‌های گذشته جهت تحقیر و عدم شایستگی رقیب موجب سیاه‌نمایی و بزرگ‌نمایی کاستی‌های نظام اسلامی می‌شود که یکی از ترفندهای دشمنان اسلام بوده تا قشرهای متوسط و ساده‌لوحانی که به مجرد شنیدن ناکامی‌ها بر رفاه زندگی خویش ترسیده و از مواضع اسلامی و انقلابی خویش دست بردارند. در این گونه شرایط بحرانی لازم است سخنرانان و مصلحان و نامزدها، قوت قلب به جامعه داده و اقتدار نظام اسلامی متکی به اراده ذات لایزال الهی را به مردم گوشزد نمایند؛

وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ؛^۱ و از روی نادانی به خدا گمان ناحق می‌بردند (از روی انکار) می‌گفتند: آیا ممکن است ما را قدرتی به دست آید؟ بگو: تنها خداست که بر عالم هستی فرمانرواست. (منافقان از ترس مؤمنان) خیالات باطل خود را که در دل می‌پرورند با تو اظهار نمی‌دارند، (با خود) می‌گویند: اگر ما را قدرت و پیروزی بود (شکست نمی‌خوردیم) و در اینجا کشته نمی‌شدیم.

رهبر فرزانه انقلاب علیه السلام در این زمینه می‌فرماید:

«نمایندگی مجلس، چون نمایندگی این ملت عزیز است، باید عزت این ملت را حفظ کند.» (۱۳۷۴/۰۳/۸)

۱. آل عمران: ۱۵۴.

۱۰- حق محوری و رعایت انصاف و عدالت

خدای متعال به همه‌ی افراد با ایمان دستور می‌دهد که عدالت را در تمام امور - گرچه به ظاهر به ضرر خویش یا بستگان منجر شود - رعایت نمایند: «**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ**؛^۱ ای اهل ایمان، نگهدار عدالت باشید و برای خدا گواهی دهید هر چند بر ضرر خود یا پدر و مادر و خویشان شما باشد»، (برای هر کس شهادت می‌دهید) اگر فقیر باشد یا غنی، خدا به (رعایت حقوق) آنها اولی است، پس شما (در حکم و شهادت) پیروی هوای نفس نکنید تا مبدا عدالت نگاه ندارید. و اگر زبان را (در شهادت به نفع خود) بگردانید یا (از بیان حق) خودداری کنید خدا به هر چه کنید آگاه است.

امام صادق علیه السلام در باره‌ی این مهم می‌فرماید: «**إِنَّ مِنْ حَقِيْقَةِ الْإِيْمَانِ أَنْ تُؤْتِيَ الْحَقَّ وَإِنْ ضَرَبَكَ عَلَى الْبَاطِلِ وَإِنْ نَفَعَكَ وَأَنْ لَا يَجُوزَ مَنْطِقُكَ عِلْمُكَ**؛^۲ از نشانه‌ها و آثار ایمان حقیقی آن است که حق را گرچه به زیان شما باشد بپذیرید و باطل را گرچه به سود شما باشد، نپذیرید.» اجرای صحیح و دقیق عدالت و انصاف مبتنی بر قانون انتخابات توسط مسؤولان ارجمند نسبت به میدان دادن و حمایت از تبلیغات انتخاباتی نامزدهای گوناگون، همچنین پرهیز از تبعیض در حمایت‌های قانونی بر اثر حب و بغض با افراد، یک وظیفه قرآنی است؛ «**وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوْا**؛^۳ ای اهل ایمان، برای خدا پایدار و استوار بوده و به عدالت و راستی و درستی گواه باشید»، و البته شما را نباید عداوت گروهی بر آن دارد که از راه عدل بیرون روید، عدالت کنید که به تقوا نزدیکتر (از هر عمل) است، و از خدا بترسید، که البته خدا به هر چه می‌کنید آگاه است. که می‌تواند از حاشیه‌ها و شایعه پراکنی‌ها کاسته و فضای عمومی و نظم و امنیت جامعه را سالم نگاه داشته و بهانه‌های واهی را از دست افراد بحران‌ساز بگیرد؛ از این رو از کارگزاران محترم انتخابات و صدا و سیما و به ویژه اصحاب رسانه‌های جمعی انتظار می‌رود تا با انجام وظایف بر مناط قانون و رعایت

۱. نساء: ۱۳۵.

۲. احمد بن محمد بن خالد برقی؛ المحاسن، ج ۱، ص ۲۰۵.

۳. مائده: ۸.

اصل بی‌طرفی که تکلیفی شرعی است، زمینه هرگونه تنش و ابهام را در کلیه مراحل انتخابات محو نمایند. چنانکه کاندیداها و مبلغان ستاد های انمتهخاباتی باید با اعتراف به کمالات واقعی رقبا انصاف و عدالت را اجرا نموده و خود را در لیست بی‌انصافان و ظلمه قرار ندهند.

مقام معظم رهبری علیه السلام درباره اهمیت عدالت و حق‌محوری می‌فرمایند: «عدالت، شعار اصلی و هدف بزرگ انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی بوده وهست». (۱۳۸۴/۰۵/۱۲)

۱۱- وفای به عهد و امانت داری

نامزدهای تأیید شده‌ی گران‌قدر با تدبیر در نطق‌های انتخاباتی خود، با در نظر داشتن وفای به عهد در وعده‌های‌شان، نسبت به اجرایی بودن وعده‌های انتخاباتی و پرهیز از وعده‌های ناممکن و خارج از اختیار یا مستلزم عدالت‌گریزی و رانت‌خواری عنایت لازم را بذل نموده و در صورت پیروزی در این آزمون پرمسئولیت، با تمام توان بر عهد خود با مردم مبنی بر قانونگرایی اسلامی و عدالت‌ورزی پایدار باشند که «**إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا**»^۱ همه به عهد خود باید وفا کنید که البته (در قیامت) از عهد و پیمان سؤال خواهد شد.

امام صادق علیه السلام در این باره فرمود: «**مَنْ أُؤْتِمِنَ عَلَيَّ أَمَانَةً وَكَلَّ ابْلِيسُ بِهِ مَاءَ شَيْطَانٍ مِنْ مَرْدَةٍ أَعْوَانِهِ لِيُضِلُّوهُ وَيُوسِسُوا وَيُهْلِكوهُ، الْأَمْنُ عَصَمَهُ اللهُ؛**^۲ هر گاه کسی امانتی را به عهده گرفت، ابلیس صد شیطان سرکش خود را بر او می‌گمارد تا آنچه‌ان وی را اغوا و وسوسه کنند تا به شقاوت و نگون‌بختی‌اش منتهی گردد، مگر آن کس که خدا او را حفظ و مصونیت بخشد.»

بر همین اساس حضرت امام خمینی علیه السلام امانت‌داری را یکی از شاخص‌های مهم نمایندگان مجلس معرفی می‌نماید:

«اشخاصی که امین هستند، اشخاصی که معروف است پیششان به امانت، به دیانت، به خدمت به مردم، آنها را تعیین کنند.»^۳

۱. اسراء: ۳۴.

۲. محمد بن محمد مفید؛ *الاختصاص*؛ ص ۲۴۲.

۳. امام خمینی علیه السلام؛ صحیفه امام؛ ج ۱۰، ص ۵۲۵.

۱۲- تبلیغات سالم و پرهیز از اسراف و سوء استفاده از امکانات دولتی

استفاده از شگردهای ناشایست تبلیغاتی غربی و صرف هزینه‌های گزاف همراه با اسراف و تبذیر برای جلب آراء مردم، شایسته نامزدهای صالح نظام اسلامی و کسانی که تصمیم دارند مسؤولیت‌های این نظام را بپذیرند، نیست؛ چرا که جلب آراء مردم با استفاده از ابزار پول و پذیرایی و بنرها و عکس‌های فراوان و تبلیغات گران‌قیمت و کاروان‌های تبلیغاتی و اسراف و تبذیر، روشی شیطانی است؛ «**إِنَّ الْمُبَدِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ**»^۱ که مبدران و مسرفان برادران شیطان‌هایند، و شیطان است که سخت کفران (نعمت) پروردگار خود کرد و اسراف مورد مذمت بزرگان دین می‌باشد. امام علی علیه السلام فرمود: «**السَّرْفُ مَثْوَاءٌ وَالْقَصْدُ مَشْرَاءٌ**»^۲ اسراف موجب هلاکت است و میانه روی مایه زیاد شدن ثروت» از این جهت، نامزدهای گرامی با مدیریت مقتدرانه هواداران، از پدیده‌های مذکور پیشگیری نمایند تا پرسش‌های بی‌پاسخ نسبت به چرایی و چگونگی این رویدادهای غیراخلاقی، موجب فاصله فراوان بین مردم و آنان نگردد. علاوه بر اینکه سوء استفاده از امکانات دولتی و بیت‌المال و ظرفیت‌ها و نفوذ پست‌های حکومتی برای تبلیغات شخصی مشروع نبوده و به شدت باید از آن پرهیز شود.

مقام معظم رهبری علیه السلام در این زمینه می‌فرماید:

ساده زیستی و پرهیز از اسراف و پرهیز از هزینه کردن بیت‌المال در امور شخصی و غیر ضروری، شرط لازم برای حفظ پیوند حقیقی با مردم است. ترویج فرهنگ اشرافی‌گری و تجمل و سفرهای پرهزینه و بیهوده‌ی خارجی از کیسه‌ی مردم، دور از شأن نمایندگی و عامل گسیخته شدن پیوند نماینده با مردم است (۱۳۸۳/۰۳/۶).

۱۳- حفظ هشیاری در برابر سوء استفاده دشمنان انقلاب اسلامی

دشمنان قسم‌خورده جمهوری اسلامی ایران در سال ۸۸ به بهانه وقوع تقلب در انتخابات با بسیج جریان‌های ضد انقلاب بیرونی و درونی و با تمام قوای خود وارد صحنه شده و انتخابات را بستری برای آشوب و اغتشاش و خسارت به اماکن

۱. اسراء: ۲۷.

۲. محمدباقر بن محمد تقی مجلسی؛ بحار الأنوار؛ ج ۶۶، ص ۳۷۹.

عمومی و دولتی تبدیل کردند و طعم شیرین پیروزی مردم با حضور حداکثری در انتخابات را در کام آنان تلخ نمودند؛ تا حدی که به فرموده‌ی مقام معظم رهبری آنان کشور را به لبه پرتگاه رساندند. فتنه ۸۸ اولین و آخرین پروژه دشمن نبود که ملت عزیز ما تجربه کرده، بلکه دشمنان امت اسلام در تمامی طول تاریخ، همیشه مترصد فرصتی بوده و هستند تا به مجرد ظهور یک بهانه و غفلت مردم از سرمایه‌ها و قدرت دفاعی خویش، حمله ویرانگری علیه امت اسلامی را رقم بزنند.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَدَىٰ مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا؛^۱ زیرا کافران آرزو و انتظار دارند که شما از اسلحه و اسباب خود غفلت کنید تا ناگهان یکباره بر شما حمله ور شوند. و چنانچه بارانی یا مرضی شما را از برگرفتن سلاح به رنج اندازد باکی نیست که اسلحه را فروگذارید ولی از دشمن برحذر باشید؛ خدا برای کافران عذابی سخت خوارکننده مهیا ساخته است.

از این روی بر همگان لازم است از هم‌اکنون، با بصیرت لازم و بازشناسی و تفکیک توطئه‌های دشمنان از تحرکات خودی؛ «**قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي؛^۲** بگو: طریقه من و پیروانم همین است که خلق را به خدا با بینایی و بصیرت دعوت کنیم»، و خدا را از شرک و شریک منزّه دانم و هرگز به خدای یکتا شرک نیاورم. در صحنه انتخابات حاضر شده و دشمنان اسلام و انقلاب را با هوشیاری تمام مایوس نمایند.

حضرت امام خامنه‌ای عَلَيْهِ السَّلَام در این خصوص می‌فرماید:

«نماینده مردم باید دارای فهم و درک سیاسی باشد و مسائل کشور را بفهمد؛ هم مسائل خارجی و توطئه‌های دشمنان را و هم مسائل داخلی و نیازهای مردم و اولویتهای کشور را.» (۱۳۷۱/۰۱/۷)

۱۴- شیرینی اُلفت پس از انتخابات

اُلفت و همدلی که از نعمات بزرگ الهی است، دژی محکم در برابر دشمنی‌ها

۱. نساء: ۱۰۲.

۲. یوسف: ۱۰۸.

خواهد بود. قرآن کریم در این باره می‌فرماید: «وَأَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ؛^۱ نعمت خدا را بر خود، یاد کنید که زمانی دشمن یکدیگر بودید و او [بود که] میان دل‌های شما، الفت انداخت.»

متأسفانه گه‌گاه برگزاری هر یک از انتخابات، مولد اختلافات بوده و جامعه عزیز ما تا مدتی پس از هر انتخابات رنج اختلاف محصول رفتارهای غیراخلاقی انتخابات را باید تحمل می‌کرد. اکنون شایسته است جامعه رشید ایران با تمسک به ریسمان الاهی و تعظیم در برابر اخلاق اسلامی و رعایت فضائل رفتاری پس از انجام انتخابات طعم شیرینی میوه الفت را بچشند؛ «وَ اغْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَ لَا تَفَرَّقُوا؛^۲ و همگی به رشته (دین) خدا چنگ زده و به راههای متفرق نروید.»

مقام معظم رهبری علیه السلام در این باره فرمودند: «شادمانی یا ناشادمانی، نباید کسی را وادار به رفتار غیرخردمندانه کند.» (۱۳۹۲/۰۳/۲۵)

۱۵- انتخابات، آزمون الاهی

در پایان باید اذعان داشت که رأی‌دهندگان، نامزدها و همه عوامل دست‌اندرکار انتخابات، این آزمون بزرگ را در محضر الاهی برگزار می‌نمایند و هر یک از آنان باید پاسخ قانع‌کننده‌ای برای کارهای خود، در دادگاه عدل الاهی داشته باشند. در همین راستا امام راحل فرمودند: «مسئله انتخابات، یک امتحان الاهی است که گروه‌گرایان را از ضوابط‌گرایان ممتاز می‌کند، و مؤمنین و متعهدین را از مدعیان جدا می‌نماید»^۳

بخش دوم: آیین رفتاری انتخابات^۴

۱- مجریان و برگزارکنندگان (وزارت کشور، هیأت‌های اجرایی، نیروهای انتظامی و...)

۱. اجرای قوانین و آیین‌نامه‌های انتخاباتی، به دور از اعمال سلیقه‌های جناحی، حزبی و شخصی.

۱. آل عمران: ۱۰۳.

۲. همان.

۳. امام خمینی علیه السلام؛ صحیفه امام؛ ج ۱۸، ص ۳۳۶.

۴. وزارت کشور، ستاد انتخابات؛ اصول و ارزش‌های اخلاقی انتخابات؛ سال ۱۳۹۴.

۲. پیروی از تفسیر مراجع رسمی صلاحیت‌دار از قوانین و مقررات انتخابات و پرهیز از اظهار یا اعلان تفاسیر سلیقه‌ای.
۳. تعامل دوستانه و سازنده با ارکان دخیل در انتخابات، در جهت برگزاری هرچه سالم‌تر و آرام‌تر آن.
۴. به کارگیری افراد آموزش دیده و باتجربه و دارای حسن سلوک، بدون توجه به گرایش‌های سیاسی.
۵. حفظ بی‌طرفی کامل در برخورد و تعامل با گرایش‌های مختلف سیاسی رقابت‌کننده در انتخابات.
۶. فراهم‌سازی یکسان زمینه رقابت سالم برای همه نامزدها، به دور از هر گونه تبعیض در اعطای فرصت‌ها و امکانات.
۷. اهتمام به مشارکت حداکثری صاحبان حق رأی.
۸. اطلاع‌رسانی دقیق و به موقع درباره وظایف محول به مراجع ذی‌ربط، رسانه‌ها و افکار عمومی.
۹. گزارش به موقع، شفاف و کامل تخلف‌های انتخاباتی به مراجع مربوط.
۱۰. برخورد و تعامل برابر با گروه‌های مختلف قومی، مذهبی، جنسیتی، طبقاتی، صنفی، حزبی و ...
۱۱. صیانت از آرای ملت و حساسیت درباره هر گونه تقلب و دست‌کاری، و جلوگیری از آن.
۱۲. انتقادپذیری و پاسخ‌گویی در برابر مراجع قانونی و افکار عمومی.
۱۳. حفظ بی‌طرفی در اظهارات رسمی درباره نامزدها و طرف‌داران آنان.
۱۴. همکاری صمیمانه و همدلانه مسئولان سازمان‌ها، ادارات و ارگان‌ها با مجریان و ناظران در جهت برگزاری هر چه سالم‌تر و آرام‌تر انتخابات.
۱۵. تلاش سازمان‌ها، ادارات و ارگان‌ها در جهت آموزش همگانی برای شرکت آگاهانه و مسئولانه در انتخابات، به دور از هر گونه تهدید و تطمیع کادر اداری و مردم.
۱۶. صیانت از اطلاعات شخصی، محرمانه و طبقه‌بندی شده سازمان‌های دولتی درباره انتخابات، به ویژه اطلاعات مربوط به نامزدها و داوطلبان.
۱۷. برخورد قاطع و ضابطه‌مند نیروهای انتظامی با برهم‌زنندگان نظم عمومی و

هنجارهای اجتماعی، و اهتمام جدی در انجام وظیفه انتظامی و حفاظتی در شعب اخذ رأی گیری.

۱۸. حساسیت قانونی نیروهای انتظامی، در قبال حفظ حریم و حدود و ضوابط قانونی و برخورد بدون اغماض با قانون شکنان.

۱۹. جتناب نیروهای نظامی از ورود به جناح‌بندی‌های سیاسی و جانب‌داری یا مخالفت با نامزدها، گروه‌ها، احزاب یا جریان‌های انتخاباتی، و توجه به ایفای نقش حرفه‌ای خود در اتحاد و همبستگی ملی.

۲- ناظران (شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی (در انتخابات شوراها) و قوه قضائیه و

عوامل نظارتی آنها

۱. احترام و رعایت قوانین و مقررات انتخابات در حوزه نظارت.
۲. رعایت بی‌طرفی در نظارت و بررسی صلاحیت‌ها.
۳. به کارگیری افراد آموزش دیده و باتجربه، بدون توجه به گرایش‌های سیاسی.
۴. تأکید بر حضور کافی و مؤثر ناظران در همه شعب رأی گیری.
۵. نظارت بر گزارش به موقع، شفاف و کامل تخلف‌های انتخاباتی به مراجع مربوط.
۶. همکاری صمیمانه با مجریان و پرهیز از دخالت‌های غیر قانونی در کار آنان.
۷. اطلاع‌رسانی به موقع از رد صلاحیت‌ها با حفظ حیثیت اجتماعی افراد.
۸. رسیدگی دقیق و بهنگام به شکایات، با پرهیز از هر گونه تبعیض میان افراد و جریان‌های مختلف انتخاباتی.
۹. دقت در حفظ اسرار داوطلبان و نامزدها و صیانت از اطلاعات طبقه‌بندی شده انتخاباتی.

۱۰. رعایت حیثیت اجتماعی و آبروی نامزدها در تحقیقات محلی.
۱۱. انتقادپذیری و پاسخ گویی در برابر مراجع قانونی و افکار عمومی.
۱۲. تلاش قوه قضائیه در فراهم‌سازی زمینه برخورد قاطع با تخلف‌های انتخاباتی.

۳- مطبوعات و رسانه‌ها

الف: رسانه‌های دولتی و عمومی

۱. احترام به قوانین و مقررات انتخابات.

۲. اهتمام به آموزش و تشویق مردم به مشارکت در انتخابات.
۳. ترویج اصول و ارزش‌های اخلاقی انتخابات.
۴. فراهم‌سازی زمینه بدون تبعیض برای تبلیغات همه نامزدها و جریان‌های انتخاباتی.
۵. حفظ بی‌طرفی کامل انتخاباتی و صیانت از لوازم انتخابات آزاد.
۶. رعایت قواعد ناظر به آرامش و نظم عمومی در انتخابات، و پرهیز از هر گونه فضا سازی به سود یا زیان حزب یا نامزد خاص.

ب: رسانه‌های خصوصی

۱. احترام به قوانین و مقررات انتخابات.
۲. اهتمام به آموزش و عمق بخشیدن و رشد آگاهی عمومی در زمینه انتخابات و لوازم آن.
۳. ترویج ارزش‌های اخلاقی انتخابات و به کارگیری ادبیات صادقانه، وحدت بخش، امیدوارکننده و نشاط‌آور در عرصه انتخابات.
۴. ترویج نگاه وظیفه‌گرایانه و قانون‌مدار به تبلیغات انتخاباتی و پرهیز از نگاه کاسبکارانه به آن.
۵. حمایت معقول و اخلاقی از حزب و جریان متبوع با پرهیز از تخریب و نادیده گرفتن شایستگی‌های احزاب و جریان‌های رقیب.
۶. احترام به ارزش‌ها و دستاوردهای انقلاب و نظام اسلامی و پرهیز از انتشار مطالب موهن درباره افراد حقیقی و حقوقی.
۷. رعایت قواعد ناظر به حفظ آرامش و نظم عمومی، و پرهیز از جوسازی به سود یا زیان حزب یا نامزد خاص، و تحریک تعصبات قومی، مذهبی، صنفی، گروهی و محلی.
۸. کمک به ایجاد فضای نقد منصفانه و مشفقانه درباره عملکرد ارکان انتخابات و دوری از هرگونه اعتماد به گزارش‌ها و القائات بیگانگان و معاندان نظام اسلامی.

۴- نخبگان و شخصیت‌های تأثیرگذار

۱. احترام به قوانین و مقررات انتخابات و کمک به ترویج روحیه قانون‌گرایی در جامعه.

۲. تلاش برای رشد آگاهی عمومی، نشاط اجتماعی، و مشارکت آگاهانه و حداکثری در انتخابات.
۳. توجه و احترام به ارزش‌های دینی و ملی در بیانیه‌ها و سخنرانی‌ها و موضع‌گیری‌ها.
۴. توصیه به دقت و مطالعه در شناسایی احزاب، جریان‌های سیاسی یا نامزدهای انتخاباتی، و پرهیز از اظهارنظرهای غیر مسئولانه.
۵. کمک به شناخت معیارهای نامزد اصلح و ایجاد روحیه نقد منصفانه و اخلاقی عملکرد ارکان دخیل در انتخابات.
۶. حفظ وقار و منزلت اجتماعی در مواجهه با سود یا زیان جریان‌های انتخاباتی.
۷. حفظ هشیاری در برخورد با مخالفان نظام و پرهیز از اعتماد به بیگانگان و معاندان.

۵- داوطلبان، نامزدها، احزاب و ستادهای انتخاباتی

۱. احترام به قوانین و مقررات انتخاباتی در همه مراحل انتخابات.
۲. احترام به اصول و ارزش‌های اساسی نظام اسلامی؛ مانند اسلامیت، جمهوریت، استقلال، آزادی و عدالت.
۳. نگاه وظیفه‌گرایانه و خداپسندانه به ثبت نام و قرار گرفتن در معرض انتخاب مردم، و پرهیز از انگیزه‌های مادی و هواپرستانه.
۴. کناره‌گیری و انصراف از داوطلبی و نامزدی در هر یک از مراحل انتخابات، در صورت آگاهی از حضور فرد یا افراد شایسته‌تر.
۵. ترجیح مصالح عمومی و ملی بر منافع شخصی و گروهی.
۶. حفظ متانت و شرح صدر اسلامی در صورت رد صلاحیت شدن، و دوری از جنجال آفرینی.
۷. رعایت انصاف و ادب در برخورد با رقبا و احترام به قواعد اخلاقی رقابت.
۸. رعایت اعتدال و پرهیز از اسراف و زیاده‌روی در هزینه‌ها.
۹. اهتمام به حفظ پاکیزگی محیط زیست و پرهیز از آلودگی‌های محیطی در تبلیغات.
۱۰. توجه به عزت نفس و کرامت انسانی و دوری از هر گونه تهدید یا تطمیع، خرید و فروش رأی، یا وام دار شدن به صاحبان ثروت و قدرت.

۱۱. حفظ هشیاری تبلیغاتی و پرهیز از اتکا و اعتماد به بیگانگان و رسانه‌های معاند نظام، یا افشای اسرار نظام.
  ۱۲. تعهد به شفاف‌سازی منابع مالی و هزینه‌های انتخاباتی، و اطلاع‌رسانی به افکار عمومی و عدم استفاده از امکانات دولتی و عمومی.
  ۱۳. رعایت انصاف در تبلیغات و اجتناب از زیر سؤال بردن دستاوردهای نظام اسلامی و نادیده گرفتن زحمات و خدمات دولت‌ها.
  ۱۴. تعهد به برنامه محوری در تبلیغات انتخاباتی، و پرهیز از کلی‌گویی و فریب افکار عمومی.
  ۱۵. آموزش قوانین انتخابات و مفاد منشور اخلاقی به اعضای ستاد انتخاباتی و تأکید بر حفظ و رعایت آن‌ها.
  ۱۶. همکاری صمیمانه و سازنده با برگزارکنندگان در جهت برگزاری هرچه سالم‌تر انتخابات.
  ۱۷. پذیرفتن نتیجه انتخابات و پیگیری اعتراض‌ها یا شکایت‌های احتمالی از طریق نهادهای قانونی.
  ۱۸. تبدیل فضای رقابت به فضای همکاری سازنده با جریان پیروز در انتخابات.
- ۶- انتخاب کنندگان**
۱. احترام به قوانین و مقررات انتخابات، و همکاری با مجریان و عوامل انتخابات.
  ۲. کسب آگاهی درباره قوانین مربوط به رأی دهندگان و رعایت دقیق آن‌ها.
  ۳. مشارکت فعال و مسؤولانه در انتخابات، به منزله وظیفه‌ای دینی و ملی، و تشویق محترمانه سایر شهروندان به مشارکت در انتخابات.
  ۴. تلاش برای کسب آگاهی دقیق درباره نامزدها و احزاب و برنامه‌های آن‌ها، برای اتخاذ تصمیم متعهدانه در انتخاب اصلح.
  ۵. اهتمام به کسب آگاهی درباره معیارهای یک انتخاب درست و پرهیز از تعصبات قومی، مذهبی، محلی.
  ۶. رعایت احترام نامزدها و احزاب و طرف داران آن‌ها.
  ۷. اهتمام به نظارت اجتماعی و انجام درست فریضه امر به معروف و نهی از منکر در انتخابات برای پیشبرد اهداف یک انتخابات سالم.

۸. شناخت اهمیت و ارزش حق رأی، به منزله حقی غیرقابل واگذاری و معامله.
۹. احترام به نگرش‌ها و سلیقه‌های مختلف سیاسی، و پرهیز از بدبینی و بدگمانی.
۱۰. هوشیاری در برابر تبلیغات بیگانگان.

بایسته است تا با نگاه به عهد الهی خود با امام راحل، مقام معظم رهبری و شهیدان انقلاب اسلامی، انتخاباتی بصیرت‌مدار و اخلاق‌نشان را در تاریخ سیاسی جهان به ثبت رسانیم **إِنْ شَاءَ اللَّهُ**.

إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ؛^۱ خدا اعمال بد و خوب خلق را گر چه به مقدار خردلی در میان سنگی یا در (طبقات) آسمان‌ها یا زمین پنهان باشد همه را (در محاسبه) می‌آورد، که خدا توانا و آگاه است.

فهرست منابع

قرآن کریم

۱. برقی، احمد بن محمد بن خالد؛ المحاسن؛ محقق / مصحح: محدث، جلال‌الدین؛ قم: دارالکتب الإسلامية، ۱۳۷۱ ق.
۲. حر عاملی، محمد بن حسن؛ تفصیل وسائل الشیعة؛ تحقیق مؤسسه آل‌البیت علیهم‌السلام؛ قم: مؤسسه آل‌البیت علیهم‌السلام، ۱۴۰۹ ق.
۳. شریف‌الرضی، محمد بن حسین؛ نهج‌البلاغه؛ تصحیح صبحی صالح؛ چاپ اول قم: هجرت، ۱۴۱۴ ق.
۴. طباطبایی، سید محمد حسین؛ المیزان فی تفسیر القرآن؛ قم: منشورات جماعة المدرسين فی الحوزة، ۱۴۱۷ ق.
۵. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی؛ بحار الأنوار (ط - بیروت)؛ محقق / مصحح: جمعی از محققان؛ بیروت: دار إحياء التراث العربی، ۱۴۰۳ ق.
۶. محمدی ری‌شهری، محمد؛ گزیده حکمت‌نامه پیامبر اعظم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌السلام؛ تلخیص مرتضی‌خوش‌نصیب، با همکاری جمعی از پژوهشگران؛ تهران: مؤسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر، ۱۳۸۹ ش.
۷. مفید، محمد بن محمد؛ الإختصاص؛ محقق / مصحح: غفاری، علی‌اکبر و محرمی زرنندی، محمود قم: المؤتمر العالمي لالفیة الشيخ المفید، ۱۴۱۳ ق.
۸. منشور اخلاق انتخاباتی جبهه مردمی در ۱۷ بند، ۱۱ اردیبهشت ۱۳۹۶
۹. منشور اخلاقی انتخابات در جمهوری اسلامی ایران، کمیته تدوین و ترویج منشور اخلاقی انتخابات اردیبهشت ۱۳۸۸ ش. (تهیه‌کنندگان: گروه اخلاق و تربیت پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم در ۱۴ اصل و آیین رفتار اخلاقی انتخابات)
۱۰. منشور اخلاقی انتخابات سازمان تبلیغات در ۱۴ اصل و آیین رفتار اخلاقی انتخابات
۱۱. منشور اخلاقی انتخابات وزارت کشور در ۲۰ بند، ۲۸ بهمن ۱۳۸۶ ش.